

Doplnenie prierezových tém do ŠkVP

Plán výchovy k ľudským právam

Cieľom výchovy k ľudským právam je osvojiť si vedomosti, zručnosti a postoje, ktoré sú dôležité pre posilňovanie ľudskej dôstojnosti, informovanej a nezávislej participácie na vývoji demokratickej spoločnosti, v súlade s hodnotami, ako sú ľudské práva, rovnosť, pluralita a spravodlivosť. Plán výchovy k ľudským právam je vypracovaný v súlade s Národným plánom výchovy k ľudským právam na roky 2005 - 2014, Deklarácie ľudských práv a slobôd OSN, Deklarácie práv detí, Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, Ústavy SR a ďalších záväzných dokumentov.

Rešpektuje vývojové charakteristiky žiakov, má prispievať k ich rozvoju ako nezávislej a zodpovednej osobnosti, ktorá bude budovať svoje názory a vzťahy na princípoch dôstojnosti a nedotknuteľnosti indivídua.

Základné ciele výchovy k ľudským právam:

- vychovávať žiakov k humanizmu, k tolerancii a k demokracii, utváraniu pozitívnych postojov a názorov,
- uplatňovať stratégie na rozvoj kritického myslenia vo vzťahu k ľudským právam, vrátane ich sledovania a vyhodnocovania (vyhodnotenie činnosti predmetových komisií počas školského roka),
- rešpektovať Dohovor o právach dieťaťa (oznámenie č. 104/1991 Zb. v znení oznámenia č. 50/2003
- Z. z.),
- získať poznatky o ľudských právach a slobodách,
- rešpektovať práva a slobody iných ľudí, zvierat, chrániť prírodu,
- rešpektovať rasové, kultúrne, náboženské odlišnosti,
- rešpektovať zdravotné hendikepy a rôzne druhy postihnutia,
- predchádzať všetkým formám intolerancie, diskriminácie, antisemitizmu, xenofóbie, rasizmu,
- prevencia kriminality, záškoláctva, šikanovania a ďalších patologických javov,
- vychovávať k právnemu vedomiu, sociálnemu cíteniu, osvojeniu základných ľudských hodnôt,
- viesť žiakov k aktívnej účasti pri kreovaní Žiackej školskej rady a podporovať participáciu žiakov i rodičov na tvorbe školského poriadku,
- vytvárať priaznivé multikultúrne prostredie v škole (prostredníctvom chápaného a kritického spôsobu štúdia jednotlivých kultúr napomôcť žiakom porozumieť iným kultúram).

Hlavné metódy a formy práce:

- rozhovory, besedy, zážitkové metódy, sociálne skupiny a vyučovanie prostredníctvom kruhov a vzájomného vysvetľovania učiva,

- metódy na rozvoj kritického myslenia (brainstorming, brainwriting, mindmapping, 4 rohy, kocka, okrúhly stôl, round robbin, Vennov diagram, riadené čítanie)
- práca na triednických hodinách,
- práca s internetom, nástenky a výstavy,
- vysielanie v školskom rozhlase,
- akcie organizované školou (Ochutnaj to najzdravšie z Európy, Exkurzia do Osvienčimu)
- aktivity zamerané na prosociálne správanie (Október – mesiac úcty k starším, návšteva Centra sociálnych služieb, Mikuláš pre všetkých)
- monitorovanie správania žiakov a dodržiavanie práv- realizácia dotazníka o šikanovaní.

Konkrétna realizácia prierezových tém

Vytvárať priaznivú klímu školy a formovať priateľské a empatické vzájomné vzťahy medzi pedagogickými a odbornými zamestnancami a žiakmi – exkurzia na začiatku školského roka do Roháčov resp. iná spoločná aktivita– spoločné trávenie voľného času, vytváranie a utužovanie medziľudských vzťahov.

a) Triednické hodiny: Žiakov budeme viesť v duchu humanizmu, tolerancie a rešpektovania odlišností, prevenciou diskriminácie, šikanovania, trestnoprávnej zodpovednosti mládeže a záškoláctva na triednických hodinách. Výchovu k ľudským právam v triede a škole budeme usmerňovať tak, aby sa stala integrálnou súčasťou celoživotného procesu podpory a ochrany ľudských práv, aby podporila hodnotu človeka ako ľudského jedinca a rozvoj medziľudských vzťahov v demokratickej spoločnosti,

Povinné témy triednických hodín:

- Školský poriadok, Deklarácia práv dieťaťa – úvodné triednické hodiny
- Dohovor o právach dieťaťa, UNICEF
- Mesiac úcty k starším – október
- Šikanovanie v školskom prostredí
- Trestnoprávna zodpovednosť detí a mládeže
- Prevencia týrania a zneužívania detí - zvýšiť informovanosť a osvetu prostredníctvom prednášok a rôznych workshopov, besied v oblasti najčastejších prejavov obchodovania s deťmi: sexuálne vykorisťovanie, pracovné vykorisťovanie, nútené žobranie, nútené sobášie.

b) Olympiáda ľudských práv: Žiaci sa zúčastnia celoškolskej aktivity, ktorá bude pozostávať zo série prednášok, aktivít, besied, tvorby bulletinov, vyústi v olympiáde s témou ľudských práv Len zachovať si tvár, tvár človeka! Súťaže sa zúčastnia vybrané triedy. Bude sa pokračovať aj v Olympiáde ľudských práv ako celoštátnej súťaže žiakov SŠ.

c) Mimovyučovacie aktivity: ciele výchovy k ľudským právam realizujeme aj zapojením žiakov do mimovyučovacích aktivít, a to organizovaním besied, prednášok, záujmovou činnosťou, exkurziami, návštevou kultúrnych podujatí, výchovných koncertov, spoluprácou s občianskymi združeniami a mimovládnyimi organizáciami, nástenkami a pod.

d) Besedy a prednášky – výchova v duchu humanizmu a demokracie, predchádzanie všetkých foriem diskriminácie a intolerancie, prevencia kriminality a patologických javov, :

o predstaviteľom policajného zboru SR alebo K7 Psovodi - záchranári Slovenskej republiky

o so psychologičkou resp. so špeciálnym pedagógom či externým odborníkom:

- „Škola bez nenávisti“ - prevencia šikanovania, kyberšikanovania a nenávistných prejavov.
- Školská socializácia a nové výzvy v prevencii, o nových výzvach v prevencii nežiaduceho, rizikového správania žiakov a zároveň rámcové metodické odporúčania, ako na ne reagovať .
- V súlade s úlohami Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2021 realizovať besedy s vyškolenými odbornými zamestnancami z CPPPaP o rizikách práce v zahraničí a o prevencii pred neľudským zaobchádzaním, obchodovaním s ľuďmi a otrockou prácou, ako aj preventívne kampane.

e) výtvarné súťaže

f) vysielania v školskom rozhlase, zamerané na významné dni, napr.: Pamätný deň holokaustu - 9.9., Svetový deň boja proti fašizmu - 9.11., Deň boja za slobodu a demokraciu - 17.11., Deň zápasu za ľudské práva - 25.3., Deň víťazstva nad fašizmom - 8.5., a iné významné dni.

g) Žiacka školská rada: Zasadnutia žiackej školskej rady zorganizovať raz za mesiac – vytvoriť žiakom priestor na vyjadrenie svojich nápadov, pripomienok k rôznym sféram fungovania školy.

Téma	Ročník	Predmet
Proces socializácie – socializácia.	1.	občianska náuka
Deviácie, sociálne problémy (kriminalita, extrémizmus). Problematika rasizmu, antisemitizmu, extrémizmu.	1.	občianska náuka
Ľudské práva. Dokumenty. Systém ochrany ľudských práv. Práva dieťaťa.	1.	občianska náuka
Vojenský konflikt. Terorizmus. Hrozba terorizmu.	2.	občianska náuka
Globalizácia. Ekonomická kríza. Globálny obchod. Detská práca. HIV/AIDS. Chudoba. Aktivity: problematika rasizmu, antisemitizmu, extrémizmu.	2.	občianska náuka
Humanitárna pomoc. Rozvojová pomoc. Humanitárne právo. Humanitárna akcia. Humanitárny projekt.	2.	občianska náuka
Človek a spoločnosť.	2.,3.,4.	anglický jazyk, nemecký jazyk
Mládež a jej svet.	4.	anglický jazyk, nemecký jazyk
Vzory a ideály.	4.	anglický jazyk, nemecký jazyk

Vzťahy medzi ľuďmi.	4.	anglický jazyk, nemecký jazyk
Byť človekom.	1.	náboženská výchova
Na ceste k osobnosti – šance a riziká.	1.	náboženská výchova
Človek v spoločnosti.	1.	náboženská výchova
Komunikácia. Dôstojnosť ľudskej osoby.	1.	etika
Dobré vzťahy v rodine. Etika práce, etika a ekonomika.	2.	etika
Totalitný politický systém, komunizmus, fašizmus. Dôsledky vojny. Termíny – extrémizmus, rasizmus, antisemitizmus.	2.	dejepis
Protifašistický odboj SNP. Globalizácia.	2.	dejepis

Čitateľská gramotnosť

Škola vyhodnotila veľmi nízku úroveň čítania s porozumením ako jedno zo závažných negatív ovplyvňujúcich učenie žiakov. Čitateľská gramotnosť žiakov nie je na dostatočnej úrovni, čo môže viesť k problémom pri štúdiu a rovnako aj pri hľadaní zamestnania a v situáciách týkajúcich sa bežného života. Preto je dôležité rozvíjať čitateľskú gramotnosť žiakov vo všetkých vyučovacích predmetoch, nielen na hodinách súvisiacich priamo s čítaním, ako slovenský jazyk a literatúra či cudzie jazyky.

Žiak sa vo vyučovacom procese tiež učí, ako postupovať pri riešení rôznych problémov. Stanovuje si otázku, ktorou sa bude zaoberať, tvorí si hypotézy, zbiera informácie, narába s nimi, skúma problém do hĺbky a napokon tvorí závery. Najdôležitejšie však je, že názor na vec je jeho vlastný, má ho sám pred sebou vyargumentovaný a vie, prečo mu verí. K takémuto prístupu sa môže dopracovať len na základe kritického myslenia a kritického čítania. Okrem priameho čítania sa čitateľská gramotnosť zameriava i na postoj k čítaniu, schopnosť komunikovať atď. V súčasnosti čoraz viac študentov na čítanie používa len obrazovky, a to aj napriek tomu, že dnes je už vedecky dokázané, že čítanie z papierových kníh im pomáha lepšie porozumieť textu. Čitateľská gramotnosť sa zameriava aj na rozvoj hlbokého digitálneho čítania. Rozvoj všetkých týchto oblastí má za úlohu škola, a to začleňovaním rôznych aktivít do výchovno-vzdelávacieho procesu. Rovnako dôležité je aj začlenenie aktivít súvisiacich s čítaním aj do mimovyučovacieho procesu, napr. vo forme súťaží, besied, vlastnej tvorby...

Cieľom je:

- prioritným cieľom je čítanie s porozumením, zvyšovať povedomie žiakov o dôležitosti čitateľskej gramotnosti v bežnom živote;
- začlenenie čitateľskej gramotnosti aj do ostatných vyučovacích predmetov okrem slovenského jazyka a literatúry a cudzích jazykov – občianska náuka, odborné predmety;
- zapojenie žiakov do činnosti v školskom časopise;
- zapájanie školy do projektov na podporu čitateľskej gramotnosti. Motivácia k čítaniu cudzojazyčných časopisov, literatúry resp. odborných časopisov a literatúry, školský časopis; súťaže zamerané na

čitateľskú gramotnosť resp. odborné kompetencie (čítanie s porozumením) zo slovenského jazyka ale i z iných jazykov a predmetov; návšteva divadla, ďalšie.

Čitateľská gramotnosť je implementovaná do jednotlivých vyučovacích jednotiek a každý pedagóg ju začlení na základe vlastného uváženia pri použití vhodných metód, foriem a prostriedkov, ktoré sú uvedené v tabuľkách v tematických plánoch.

Plán aktivít navrhovaných na podporu čitateľskej gramotnosti

Úloha	Cieľ
Vzdelávanie pre všetkých pedagógov	Školenie všetkých pedagogických zamestnancov – definovanie pojmu čitateľská gramotnosť, význam čitateľskej gramotnosti, čitateľské stratégie a pod.
Rozvoj čitateľskej gramotnosti na hodinách SJL, CJ	Cieľom je čítanie s porozumením, na hodinách riešiť úlohy so zameraním na získavanie a porovnávanie informácií, identifikovanie údajov a pod.
Rozvoj čitateľskej gramotnosti na hodinách ostatných predmetov	Cieľom je rozvíjať čitateľskú gramotnosť prostredníctvom vecných textov – zameraných na učené odbory a záujmy žiakov.
Tvorba čitateľského denníka	Cieľom je motivovať žiakov k čítaniu literárnych diel, priority sa zamerať na povinnú literatúru, tvorba je dobrovoľná.
Súťaž Čitateľská gramotnosť	Vytvárať pozitívny vzťah k čítaniu, motivovať šikovnejších žiakov.
Európsky deň jazykov	Priviesť žiakov k čítaniu zahraničnej literatúry, vytvárať pozitívny vzťah k cudzím jazykom.
Návšteva Vedeckej knižnice v Banskej Bystrici	Oboznámiť žiakov s výpožičným poriadkom knižnice. Vážiť si hodnotu kníh. Vytvoriť pozitívny vzťah žiakov ku knihám.
Divadelné predstavenie pre žiakov 1. a 2. ročníka, 4. ročníka	Inšpirovať žiakov k čítaniu cez vizuálny zážitok v divadle.
Olympiáda z anglického jazyka	Schopnosť riešiť úlohy s využitím čitateľskej gramotnosti.
Vlastná tvorba žiakov – písanie poézie alebo prózy	Zapojenie sa do súťaže, reprezentovať vlastnú tvorbu.
Tvorba školského časopisu	Písať články, graficky upraviť časopis, distribúcia do tried medzi spolužiakov.
Budem vedieť nemecky/anglicky	Súťaž v odborných kompetenciách z cudzích jazykov.
Čitateľská gramotnosť v technickej /lesníckej dokumentácii	Súťaž zameraná na čítanie s porozumením v odborných textoch, zvyšovanie odbornej kompetencie.
Digitálne čítanie	Cieľom je strategický rozvoj hlbokého digitálneho čítania.

Enviromentálna výchova

Environmentálna výchova vedie žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi organizmami a vzťahom človeka k životnému prostrediu. Ide o rozvíjanie a najmä pochopenie nevyhnutného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti, ktorý umožňuje sledovať a uvedomovať si dynamicky sa vyvíjajúce vzťahy medzi človekom a prostredím, kde sú vzájomne prepojené aspekty ekologické, ekonomické a sociálne.

Cieľom environmentálnej výchovy žiakov je formovať a rozvíjať také osobnostné kvality, ktoré ich vedú k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia. Takto projektovaný zámer výchovnej práce je potrebné realizovať plnením konkrétnych úloh, zacielených na tieto základné súčasti rozvoja osobnosti žiakov:

Oblasť vedomostí, zručností a schopností

- schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi;
- poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta;
- schopnosť pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu;
- poskytovať vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú nevyhnutné pre každodenné konanie a postoje človeka k životnému prostrediu;
- rozvíjať spoluprácu pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni;
- pochopiť sociálne a kultúrne vplyvy, ktoré determinujú ľudské hodnoty a správanie, vedomie individuálnej zodpovednosti za vzťah človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu;
- vedieť hodnotiť objektivitu a závažnosť informácií o stave životného prostredia a komunikovať o nich, racionálne ich obhajovať a zdôvodňovať svoje názory a stanoviská;
- schopnosť využívať informačné a komunikačné technológie a prostriedky pri získavaní a spracúvaní informácií, ako aj prezentácii vlastnej práce;

Oblasť postojov a hodnôt

- vnímať život ako najvyššiu hodnotu,
- pochopiť význam udržateľného rozvoja ako pozitívnej perspektívy ďalšieho vývoja ľudskej spoločnosti;
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k živým organizmom a ich prostrediu;
- podporovať aktívny prístup k tvorbe a ochrane životného prostredia prostredníctvom praktickej výučby;
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k zdravému životnému štýlu a k vnímaniu estetických hodnôt prostredia;
- schopnosť vnímať a citlivo pristupovať k prírode a prírodnému a kultúrnemu dedičstvu;
- prehĺbovať, rozvíjať a upevňovať hodnotový systém v prospech konania k životnému prostrediu;

- rozvíjať schopnosť kooperovať v skupine, deliť si úlohy, niesť zodpovednosť;

Učebné odbory		
Téma	Pojmy/ obsahový štandard	Výkonové štandardy
Človek a životné prostredie	<ul style="list-style-type: none"> • životné prostredie, zložky životného prostredia, • znečistenie životného prostredia, • globálne problémy, • človek a životné prostredie, • ochrana prírody, 	Žiaci: <ul style="list-style-type: none"> • prejavia pozitívny postoj k životnému prostrediu, • uvedú príčiny globálnych problémov, • analyzujú možnosti predchádzania znečisťovania životného prostredia, • analyzujú nebezpečenstvo činnosti človeka vo vzťahu k životnému prostrediu, • uvedú argumenty na potrebu ochrany prírody, • naplánujú a vyhodnotia projekt na riešenie environmentálnych problémov.
Študijné odbory		
	<ul style="list-style-type: none"> • pohoda prostredia, • obnoviteľné zdroje energie, • odpady, • ekológia, ekosystémy, • biotechnológie, genetické inžinierstvo, geneticky modifikované organizmy a potraviny, etika 	<ul style="list-style-type: none"> • uvedú dôsledky globálnych problémov, • odôvodnia negatívne dôsledky narušenia prirodzenej rovnováhy ekosystému, • vyjadria svoj názor na nebezpečenstvá využitia nových technológií pre človeka, vo výrobe, v pestovaní rastlín a chove zvierat, • diskutujú o vzťahoch medzi organizmami a prostredím, • diskutujú o etických otázkach v súvislosti s využitím modernej genetiky.

Pravidelné dlhoročné aktivity školy podporujúce environmentálnu výchovu

- Deň Zeme – 22. apríl – aktivita zameraná na ochranu životného prostredia,

organizované praktické aktivity v teréne zamerané na zber odpadkov v areáli školy,

- Recyklácia – celoročná aktivita školy zameraná na recyklovanie odpadového materiálu,

Mediálna výchova

Mediálna výchova ako povinná prierezová téma sa realizuje ako integrálna súčasť obsahu viacerých vzdelávacích oblastí - jazyk a komunikácia, umenie a kultúra, matematika a práca s informáciami, človek a hodnoty, človek a spoločnosť. Je možné ju uskutočňovať formou projektov, seminárov, exkurzií a iných školských aktivít. Zámerom prierezovej témy mediálna výchova je zvyšovať mediálnu gramotnosť žiakov v smere orientácie na reflexiu pôsobenia médií, rozvoja schopností a zručností potrebných k samostatnej tvorbe mediálnych produktov, nasmerovaniu ku (celoživotnému) kritickému prístupu pri práci s informáciami a prehĺbeniu nadobudnutého povedomia o dôležitosti a vplyve médií na osobnosť jednotlivca a spoločnosti.

Primárnym cieľom mediálnej výchovy je podpora a rozvíjanie mediálnej gramotnosti u žiakov prostredníctvom nadobúdania a prehľbovania úrovne mediálnych kompetencií, t.j. schopnosti prijímať, analyzovať a hodnotiť širokú škálu mediálnych obsahov. Mediálna výchova tak napomáha rozvoju schopnosti žiakov disponovať nástrojmi, ktoré pomáhajú zvládnuť orientáciu a existenciu v mediálnom svete. Významným rysom mediálne gramotného mladého človeka je tiež schopnosť rozoznávať v mediálnych posolstvách manipulatívne prvky, odhaľovať rodové stereotypy, rasové predsudky, intoleranciu voči násilným prejavom a podobne. Mediálna gramotnosť ich učí, ako sa vyrovnávať s informačným preťažením a neustále rastúcou komercionalizáciou mediálneho prostredia.

Rozvíjajúce ciele prierezovej témy

Viesť žiakov k mediálnej kompetencii:

- kompetentnému zaobchádzaniu s médiami - kritickému a aktívnemu využívaniu médií a ich produktov,
- spoznávaníu princípov auto regulácie a právnej regulácie médií, uvedomeniu si špecifik súčasných médií,
- orientácii v mediálnej ponuke - posúdiť kvalitu a význam informačných zdrojov a produktov,
- pochopeniu komerčnej podstaty médií a z toho vyplývajúcich negatív a ohrození,
- uvedomeniu si vplyvu médií na život jednotlivca a spoločnosti, na verejnú mienku, vzťahy médií a politiky (prepojenie mediálnych obsahov s politikou),
- schopnosť narábať s médiami, spôsobilosť prijímať a interpretovať mediálne obsahy a aktívne sa zúčastňovať procesu mediálnej komunikácie,
- používať mediálne technológie efektívne k prístupu, zhromažďovaniu, obnovovaniu a zdieľaniu obsahu tak, aby uspokojil svoje individuálne a skupinové potreby a záujmy,
- nadobúdať prístup a realizovať informovaný výber zo širokej škály mediálnych foriem a obsahov z rozdielnych kultúrnych a inštitucionálnych zdrojov,
- porozumieť tomu, ako a prečo sú mediálne obsahy vytvárané, ako aj s nimi súvisiaci technický, právny, ekonomický a politický kontext,
- kriticky analyzovať techniky, jazyk a konvencie používané v médiách a význam ich posolstiev,
- získať zručnosti potrebné pre online vzdelávanie a vzdelávanie pomocou digitálnych technológií,
- používať média tvorivo na vyjadrenie a komunikovanie myšlienok, informácií a názorov,
- identifikovať, zabrániť alebo odmietnuť mediálne obsahy a služby, ktoré môžu byť urážlivé, pohoršujúce a škodlivé,
- vytváraniu vlastných mediálnych produktov, schopnosti verbálne vyjadriť autorský zámer, myšlienkovú hodnotu a spoločenské súvislosti (vidieť problematiku v širších súvislostiach),
- praktickej schopnosti obhájiť svoj názor, argumentovať, diskutovať, verejne vystupovať,
- zaujatiu racionálneho postoja k „novým médiám“ vedieť ich využívať, poznať nebezpečenstvá ich zneužívania a vedieť sa efektívne brániť.

Obsahový štandard	Výkonový štandard
Hodnoty a mediálna stratégia	<ul style="list-style-type: none"> • Rozlišovať medzi komerčnými a tradičnými hodnotami spoločnosti – čo má skutočnú hodnotu a zmysel? • Vytvoriť si kritický postoj na súčasný proces vytvárania nových tradícií a hodnôt v komerčnej kultúre, • uvedomovať si podstatu mediálnej stratégie(komercie) pri vytváraní ilúzií o vlastnej existencii a realite,
Tvorba a význam mediálnych produktov	<ul style="list-style-type: none"> • orientovať sa v ponukách mediálneho trhu – rozlišovať jeho produkty, pochopiť princípy, na ktorých boli vytvorené a vďaka ktorým fungujú, • film, reklama, rádio, printové médiá, internetové produkty... • Vedieť vytvoriť mediálny produkt a argumentovať svoje postupy.
Internet ako efektívna pomôcka	<ul style="list-style-type: none"> • Pristupovať k informáciám na internete kriticky, vedieť vyhľadávať a selektovať informácie, hoaxy, • schopnosť vytvoriť si vlastný úsudok a názor na informácie a ponuky prezentované internetom, poznať a orientovať sa v produktoch internetu.
Komunikácia v médiách a cez médiá	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoriť si praktické komunikačné kompetencie a vedieť ich aplikovať v prirodzenom a mediálnom prostredí, rozoznávať vyjadrovacie prostriedky mediálnej komunikácie – verbálne aj textové (slovo, obraz, zvuk) a pristupovať k nim asertívne, • porozumieť rôznym mediálnym /komunikačným kanálom a ich vyjadrovacím prostriedkom – žurnalistický text, televízne správy, filmová upútavka, rozhlasový prejav, reklamný spot, billboard, plagát... • Vytvoriť vlastný prejav (ústny, písomný, obrazový, zvukový...) v inscenovanej situácii alebo v zázname.

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

Prierezová téma rozvíja u žiakov kompetencie tak, aby vedeli komunikovať, argumentovať, používať informácie a pracovať s nimi, riešiť problémy, spolupracovať v skupine, prezentovať samého seba aj prácu v skupine. Prezentovať svoju prácu môžu písomne aj verbálne a s použitím informačných a komunikačných technológií. Výsledkom vzdelávania bude, že žiak vhodným spôsobom dokáže zareagovať v rôznych kontextových situáciách, nadviazať kontakt, zostaviť základné písomnosti osobnej agendy, poznať ich funkciu, formálnu úpravu a vie ju aplikovať, využiť nástroje IKT, identifikovať a popísať problém a podstatu javu, získať rôzne typy informácií, zhromažďovať, triediť a selektovať ich, kultivovane prezentovať svoje produkty, názory, vytvoriť plán prezentácie, naplánovať a realizovať základný výskum, určiť svoje silné stránky a vie ich využiť pri vhodnom výbere témy, vie aplikovať vhodnú formálnu štruktúru na prezentovanie výsledkov svojho výskumu. V primárnom vzdelávaní je obsah zameraný hlavne na postupnosť jednotlivých krokov a metodológiu tvorby projektu, ktorú budú môcť žiaci využívať v ostatných predmetoch alebo aj v mimoškolskej činnosti pri prezentácii svojej školy.

Ciele aj obsah prierezovej témy je súčasťou viacerých predmetov a realizuje sa integráciou v jednotlivých učebných predmetoch.

Primárnym cieľom prierezovej témy je aktívne zapojiť žiakov do poznávacieho procesu. Proces poznávania je charakteristický svojou otvorenosťou. Učitelia vytvárajú problémové scenáre a otázky, ktoré vedú k tomu, aby žiaci rozmyšľali o tom, čo sa učia. Scenáre projektov sú len rámcové a dotvárajú sa v spolupráci so žiakmi počas riešenia. Realizácia projektu závisí od žiakov, od ich tvorivosti, fantázie, kritického myslenia, vnútornej motivácie, záujmov a potrieb. Pri tvorbe scenárov sú učitelia a žiaci inšpirovaní svojim najbližším okolím a problémami, ktoré vychádzajú z bežného života.

Cieľom projektového vyučovania je napr. napísať knihu alebo časopis, usporiadať výstavu, akciu, prednášku, prezentáciu, vyrobiť vyučovaciu pomôcku alebo inú užitočnú vec. K splneniu tejto úlohy potrebujú vyhľadať veľa nových informácií, spracovať a použiť dosiahnuté poznatky z rôznych odborov, naviazať spoluprácu s odborníkmi, vedieť organizovať svoju prácu v čase a priestore, zvoliť iné riešenie v prípade chýb, formulovať svoj vlastný názor na riešenie projektu. Ich práca v škole nie je samoučelná, pretože výsledky projektov majú konkrétnu užitočnú podobu. Škola sa stáva súčasťou reálneho života, ponúka žiakom zážitok nových situácií a životných rolí. Významná je aj sociálna povaha projektového vyučovania – žiaci pracujú v skupinách, čo má vplyv na zlepšenie komunikatívnych vlastností, dôležitých pri vytváraní sociálnych kontaktov (schopnosť vyjadrovať vlastné názory, obhajovať ich, viesť diskusiu). Rozvíja komunikáciu medzi žiakmi v odbornej problematike, podporuje samostatnú výmenu názorov, rozvíja vyjadrovacie schopnosti, čím podporuje rozvoj kooperácie a tímovej spolupráce a pri dobrom vedení aj zdravú súťaživosť. Pozitívnym javom je aj vzájomná pomoc silnejších a slabších žiakov. Cieľom prierezovej témy je naučiť žiakov samostatne myslieť a získavať poznatky z rôznych zdrojov, ktoré sú schopní využívať pri vzdelávaní a učení. Má umožniť žiakom ponechať priestor na samostatný výskum a diskusiu.

Rozvíjajúce ciele prierezovej témy:

Žiak má vedieť:

- prezentovať svoju prácu písomne aj verbálne s použitím IKT ,
- naviazať kontakt a vhodne zareagovať v rôznych kontextových situáciách,
- zostaviť základné textové pramene svojej agendy, poznať ich funkciu, formálnu úpravu a aplikovať ju,
- vytvoriť základné textové pramene osobnej agendy v elektronickej podobe,
- pri tvorbe osobnej agendy využiť nástroje IKT,
- identifikovať, pomenovať a popísať problém, podstatu javu,
- navrhnúť postup riešenia problému a zrealizovať ho,
- získať rôzne typy informácií, zhromažďovať, triediť a selektovať ich,
- na základe poznatkov a získaných informácií vytvoriť jednoduché závery,
- na základe stanovených kritérií posúdiť rôzne riešenia a ich kvalitu,
- kultivovane prezentovať svoje výsledky, produkty, názory,

- prijať kompromis alebo stanovisko inej strany, podstatu argumentu, jeho funkciu a použiť ho na obhájenie vlastného postoja,
- jednoducho argumentovať,
- využívať rôzne typy prezentácií,
- vybrať si a použiť vhodnú formálnu štruktúru na prezentáciu výsledkov svojej práce,
- plánovať, organizovať, riadiť a viesť svoju prácu, tím i seba samého.

Obsah vzdelávania

Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Tvorba projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Charakteristika projektového vyučovania, • osobná agenda, • školský projekt ako vyučovacia metóda, • pedagogické aspekty, projektového vyučovania 	Žiak dokáže zostaviť základné písomnosti osobnej agendy, poznať ich funkciu, formálnu úpravu a vie ju aplikovať
Prezentačné zručnosti	<ul style="list-style-type: none"> • projektové vyučovanie s využitím IKT, • práca s textom – kopírovanie, presúvanie, zmazanie, • využívanie grafiky, diagramov, grafov, obrázkov, animácií, • riadenie prezentácie projektu a jej obhajoba, 	Žiak dokáže vytvoriť projekt pomocou IKT, spolupracovať v skupine, použiť vhodnú grafickú úpravu, obhájiť a prezentovať vlastný projekt, použiť vhodnú argumentáciu na obhájenie vlastného postoja.
IKT a služby internetu	<ul style="list-style-type: none"> • charakteristika IKT a služby internetu, • rôzne spôsoby vyhľadávania informácií (index, katalóg), • využívanie služby webu na získavanie informácií, • programy zamerané na prezentáciu projektov, 	Žiak dokáže vytvoriť webovú prezentáciu s využitím služieb internetu, efektívne využívať služby internetu na získavanie informácií, ovláda rôzne spôsoby vyhľadávania, pozná princípy internetu a vie ich demonštrovať.
Argumentácia	<ul style="list-style-type: none"> • charakteristika argumentu, jeho štruktúra, funkcia a význam, • rôzne druhy argumentov a ich tvorba, • chyby argumentácie, • debata a diskusia ako vyučovacia metóda, • prezentácia vlastných názorov prostredníctvom debaty a diskusie. 	Žiak dokáže vytvoriť argument a použiť ho na obhájenie svojho názoru, riešenia, výsledku, dokáže odhaliť chyby v argumentácii, diskutovať a debatovať o svojich tvrdeniach, vysvetliť ich a dokázať argumentovať.

Ochrana života a zdravia

Ochrana života a zdravia sa realizuje prostredníctvom predmetov štátneho vzdelávacieho programu a obsahom samostatných organizačných foriem vyučovania – účelových cvičení a kurzu. Ochrana života a zdravia integruje spôsobilosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách, tiež pri pobyte a pohybe v prírode, ktoré môžu vzniknúť vplyvom nepredvídaných skutočností ohrozujúcich človeka a jeho okolie. Cieľom spoločnosti je pripraviť každého jedinca na život v prostredí, v ktorom sa nachádza. Nevyhnutným predpokladom k tomu je neustále poznávanie prostredia prostredníctvom pohybu a pobytu v prírode. Obsah učiva je predovšetkým orientovaný na zvládnutie situácií vzniknutých vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami. Zároveň napomáha zvládnuť nevhodné podmienky v situáciách vzniknutých pôsobením cudzej moci, terorizmom voči občanom nášho štátu.

Rozvíjajúce ciele prierezovej témy

- Formovať vzťah žiakov k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života ľudí,
- poskytnúť žiakom potrebné teoretické vedomosti, praktické poznatky - osvojiť si vedomosti a zručnosti v sebaochrane a poskytovaní pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života,
- rozvinúť morálne vlastnosti žiakov, tvoriace základ vlasteneckého a národného citenia,
- formovať predpoklady na dosiahnutie vyššej telesnej zdatnosti a celkovej odolnosti organizmu na fyzickú a psychickú záťaž náročných životných situácií.

Obsah vzdelávania

Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Riešenie mimoriadnych udalostí: Civilná ochrana	<ul style="list-style-type: none">• Opatrenia školy v prípade mimoriadnych situácií• Varovné signály CO• Požiarna ochrana• Ochrana pred účinkami zbraní hromadného ničenia• Evakuácia• Ochranná maska	Žiak je schopný: <ul style="list-style-type: none">• rozlíšiť jednotlivé varovné signály CO,• správne reagovať v prípade evakuácie školy,• dodržiavať základné preventívne požiarne opatrenia,• používať prostriedky individuálnej ochrany,• formovať si vlastenecké podvedomie,
Zdravotná príprava	Prvá pomoc: <ul style="list-style-type: none">• bezvedomie, porucha zastavenia dýchania a srdcovej činnosti, krvácanie a šok, poruchy pohybovej sústavy,• ochrana pred nákazlivými chorobami a otravami,• transport ranených,	<ul style="list-style-type: none">• osvojiť si základné zásady prvej pomoci,• poskytnúť prvú pomoc pri stavoch bezprostredne ohrozujúcich život,• určiť poradie naliehavosti ošetrenia a vykonať protišokové opatrenia,• informovať rýchlu zdravotnú službu,

Pobyť a pohyb v prírode	Orientácia v teréne <ul style="list-style-type: none"> • topografické značky, • určenie azimutu a vlastného stanovišťa, • úprava životného prostredia. 	<ul style="list-style-type: none"> • orientovať sa podľa prírodných javov, mapy a búzoly, • porozumieť svojmu fyzickému potenciálu a nepreťažovať silu, • upraviť okolie školy, prípadne bydliska.
-------------------------	--	---

Účelové cvičenia

Osobitnou formou vyučovania učiva ochrany života a zdravia sú účelové cvičenia. Integrujú spôsobilosti žiakov získané v povinných učebných predmetoch, rozširujú a upevňujú ich.

Kurz na ochranu života a zdravia

Samostatnou povinnou organizačnou formou vyučovania je kurz ochrany života a zdravia. Je vyvrcholením procesu výchovy žiakov v tejto oblasti, formuje ich vlastenecké povedomie, dotvára sústavu ich zručností a návykov o ochrane života človeka a jeho zdravia, prispieva ku zvyšovaniu telesnej zdatnosti a psychickej odolnosti žiakov.

Spôsob realizácie prierezovej témy:

celoškolské a priebežné školenia bezpečnosti pri práci v škole na OVY, na školských akciách

besedy na tému Bezpečnosť pri práci.

V rámci obsahu učiva Ochrana života a zdravia žiaci každého ročníka absolvujú 1-krát ročne účelové cvičenie, žiaci 3. ročníka absolvujú kurz na ochranu života a zdravia.

Vo všetkých odborných predmetoch a na odbornom výcviku, odbornej praxi a praktických cvičení prebehne séria školení o ochrane BOZP.

Multikultúrna výchova

Multikultúrna výchova je zaradená do obsahu vzdelávania s ohľadom na slovenské kultúrne prostredie, kde po stáročia spolunažívali príslušníci rôzneho etnického, národného, náboženského a kultúrneho pôvodu. Kultúrna rozmanitosť sa pritom v súčasnosti prehlbuje vďaka viacerým trendom ako je globalizácia, migrácia a pod. Multikultúrnosť slovenskej spoločnosti však nikdy neznamerala len pokojné spolunažívanie rôznych skupín obyvateľov, ale vždy bola a dodnes je poznačená aj predsudkami a stereotypmi, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu či xenofóbie. Žiaci všetkých vekových kategórií budú čoraz častejšie v osobnom aj verejnom živote vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a v čoraz väčšej miere sa budú dostávať do kontaktu s príslušníkmi iných kultúr. Preto je potrebné, aby boli na tieto výzvy pripravení, a aby boli schopní rozoznať, rešpektovať a podporovať rôzne kultúrne ukotvenie vo svojom okolí, ktoré im má sprostredkovať multikultúrna výchova.

Rozvíjajúce ciele

- viesť žiakov k pochopeniu a rešpektovaniu faktu kultúrnej rozmanitosti,
- rozvíjať poznanie rozličných tradičných aj nových kultúr a subkultúr,
- rozvíjať uvedomenie si koreňov, možností, obmedzení i premien vlastnej kultúrnej identity,
- rozvíjať tolerantné postoje k nositeľom odlišných kultúr,
- podporovať prosociálne správanie a konanie vo vzťahu ku kultúrnej odlišnosti.
- spoznávať svoju kultúru aj iné kultúry, históriu, zvyky a tradície ich predstaviteľov,
- pestovať rešpekt k iným kultúram,
- rozvíjať schopnosť komunikovať a spolupracovať s nositeľmi iných kultúr v prostredí tolerance a vzájomnej úcty.

Obsah vzdelávania

Téma / obsahový štandard	Výkonový štandard
(Medzi)ľudské vzťahy (predsudky, stereotypy, intolerancia)	Žiak je schopný: <ul style="list-style-type: none"> • tolerovať odlišné záujmy, názory i schopnosti druhých, • dokáže si uvedomovať dopady verbálnych i neverbálnych prejavov, • niesť zodpovednosť za svoje správanie a konanie,
Dominantná kultúra a subkultúry (Slováci a národnostné menšiny, kresťania, iné konfesie, heterosexuáli a sexuálne menšiny)	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznať kultúrne osobitosti rôznych minorít, dokáže komunikovať v skupine s príslušníkmi odlišných sociokultúrnych, náboženských a minoritných skupín, • uplatňovať svoje práva a rešpektovať práva druhých, chápať a tolerovať odlišné záujmy, názory i schopnosti druhých,
Etnicita (etnické skupiny, diskriminácia)	<ul style="list-style-type: none"> • osvojiť si znalosti o rôznych etnických a kultúrnych skupinách žijúcich v slovenskej a európskej spoločnosti
Sociálny zmier a solidarita (konflikty v multikultúrnej spoločnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • osvojiť postoj nekonfliktnosti v multikultúrnej spoločnosti, zručnosti aktívneho podieľania sa na pretváraní spoločnosti, zohľadňovať potreby minoritných skupín.

Regionálna kultúra zahŕňa v sebe lokálne a regionálne kultúrne dedičstvo, ako aj živé kultúrne prejavy fungujúce v každodennom živote, pri sviatkoch a slávnostiach. Regionálna kultúra nadväzuje na regionálne kultúrne tradície a pokladá ich za dôležitú súčasť historickej pamäte i za zdroj identity obce alebo regiónu. Tradičná ľudová kultúra je základom našej kultúrnej identity, ako aj zdrojom historického vedomia, patriotizmu a vzdelanosti, poznávania kultúrnej rozmanitosti.

Prierezová téma Regionálna výchova má význam aj na kultivácii osobnosti žiaka. Rôznymi aktivitami pomôžeme pri pestovaní a rozvíjaní citu ku kráse, k tradičnému ľudovému umeniu a uchovávaní kultúrneho dedičstva našich predkov. Cieľom zaradenia prierezovej témy do vyučovania je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov.

Edukačná činnosť je zameraná na to, aby žiaci v rámci regionálnej výchovy poznali históriu a kultúru vlastnej obce, mesta – na funkčné využívanie historických regionálnych ukážok: môj rodný kraj; škola a jej okolie; obec, príbehy o rodákoch, pamätné miesta, objavovanie a spoznávanie prírodných krás a zaujímavostí Slovenska; oboznámenie sa s časťami Slovenska formou výletu resp. v rámci odbornej exkurzie; povesti z veľkých a starých miest Slovenska; zvyky a tradície; pripomíname si našich predkov, rodom rodiny, tradičné jedlá; stretnutia s pamätníkmi. Vedieť sa orientovať v turisticky a historicky atraktívnych miestach Slovenska.

Osobnostný a sociálny rozvoj

Osobnostný a sociálny rozvoj rozvíja ľudský potenciál žiakov, poskytuje žiakom základy pre plnohodnotný a zodpovedný život. Znamená to nielen akademický rozvoj žiakov, ale aj rozvíjanie osobných a sociálnych spôsobilostí, ktoré spätne akademický rozvoj podporujú.

Rozvíjajúce ciele

Žiak dokáže:

- získať pozitívny postoj k sebe a druhým,
- zvládať vlastné správanie,
- formovať dobré medziľudské vzťahy v triede i mimo nej,
- rozvíjať základné zručnosti komunikácie a vzájomnej spolupráce,
- získať základné sociálne zručnosti pre riešenie rôznych situácií,
- akceptovať rôzne typy ľudí, názorov, prístupov k riešeniu problémov,
- uplatňovať základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania v každodennom živote.

Obsah vzdelávania

Téma	Výkonový štandard
Hodnoty	<p>Žiak dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zväžiť svoje potreby, svoje silné a slabé stránky a možnosti svojho rozvoja, rozmýšľať o sociálnych a morálnych dilemách a zaujať k nim postoj, • akceptovať stanovisko zodpovednosti širšej spoločnosti a seba samého ako spotrebiteľa za dopad na životné prostredie a iných ľudí.

Psychohygiena	<ul style="list-style-type: none"> • vyhodnotiť primerané a neprimerané reakcie na záťažové situácie, • uprednostniť nadobudnuté zásady zdravého životného štýlu vo svojom správaní a konaní, • zvážiť význam rôznych relaxačných techník a podľa možností a potreby ich využívať, • uplatňovať získané životné zručnosti a prijaté pravidlá pri pohybových a športových činnostiach.
Komunikácia	<ul style="list-style-type: none"> • primerane komunikovať v rôznorodých situáciách svojho života a brať do úvahy i špecifiká a význam neverbálnej komunikácie, • komunikovať v skupine – aktívne počúvať, prijímať a odovzdávať spätnú väzbu a adekvátne sa vyjadrovať.

Predmet	Ročník	Tematický celok	
Etika	1., 2.	Život ako najvyššia ľudská hodnota	beseda, prednáška
Biológia	2.	Zdravá výživa, stravovacie návyky a zlozvyky, choroby tráviacej sústavy Choroby dýchacích ciest Choroby obehovej sústavy Choroby vylučovacej sústavy, pitný režim Choroby spôsobené mikroorganizmami – očkovanie, prevencia, preventívna prehliadka Psychoaktívne látky – závislosti, vplyv na zdravie človeka Zdravý životný štýl, pohoda – pohodlie, voľný čas, odpočinok, relaxácia, regenerácia, režim dňa - biorytmus Rodina, priatelia, škola – utváranie dobrých medziľudských vzťahov a ich vplyv na zdravie človeka	

Finančná gramotnosť

Finančná gramotnosť je schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.

Finančná gramotnosť nie je absolútnym stavom, je to kontinuum schopností, ktoré sú podmienené premennými ako vek, rodina, kultúra, či miesto bydliska. Finančná gramotnosť je označením pre stav

neustáleho vývoja, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie. Finančné vzdelávanie má poskytovať dostatočné znalosti a nástroje, ktoré by mali byť žiaci schopní aplikovať pri každodenných finančných rozhodnutiach a činnostiach.

Cieľom je komplexne rozvíjať žiakovu osobnosť. Proces vzdelávania smeruje k tomu, aby žiaci:

- dokázali stanoviť životné priority a východiská zabezpečenia životných potrieb,
- získali schopnosť používať matematiku vo svojom budúcom živote,
- dokázali nájsť, vyhodnotiť a použiť finančné informácie,
- poznali základné pravidlá riadenia vlastných financií,
- stanovili si finančné ciele a naplánovali si ich dosiahnutie,
- efektívne používali finančné služby,
- orientovali sa v zabezpečovaní základných ľudských a ekonomických potrieb jednotlivca a rodiny,
- porozumeli základným pojmom v oblasti finančnictva a sveta peňazí,
- orientovali sa v oblasti finančných inštitúcií (NBS, komerčné banky, poisťovne a ostatné finančné inštitúcie),
- orientovali sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa a boli schopní tieto práva uplatňovať.

Obsah vzdelávania

<p>Človek vo sfére peňazí (Výhodnosť a nevýhodnosť kúpy, odhady)</p>	<p>Žiak vie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny, • vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí, • prevziať zodpovednosť za svoje finančné rozhodnutia, • kontrolovať osobné informácie, • posúdiť správnosť tvrdení vychádzajúcich z percentuálnych údajov, • zvoliť spôsob výpočtu, ktorý v danej situácii vedie k čo najpresnejšiemu výsledku, • zaokrúhľovať a počítat' so zaokrúhlenými hodnotami vrátane odhadu výsledku,
<p>Finančná zodpovednosť za prijímanie rozhodnutí</p>	<ul style="list-style-type: none"> • orientovať sa v zabezpečení životných potrieb, • použiť trojčlenku, priamu a nepriamu úmernosť na riešenie jednoduchých praktických úloh, správne používať údaje z percentuálneho vyjadrenia, • zvoliť spôsob výpočtu, ktorý v danej situácii vedie k čo najpresnejšiemu výsledku, • používať vhodné jednotky pri daných úlohách, • flexibilne používať a premieňať jednotky, • vyplniť číselné údaje vo formulári vyžadujúcom použitie nie veľkého počtu základných početových operácií a výpočet percent, vzťah opísaný slovne zapísať matematicky, modelovať reálne problémy a úlohy,

	<ul style="list-style-type: none"> • matematicky, interpretovať výsledky riešenia do reálnej situácie, identifikovať zdroje príjmov,
Plánovanie a hospodárenie s peniazmi Úvery, sporenie a investovanie, poistenie	<ul style="list-style-type: none"> • počítat' jednoduché úlohy na jednoduché a zložené úrokovaníe, • rozumie princípu splácania pôžičky, • v jednoduchých prípadoch na základe výpočtu úrokovej miery porovnať výhodnosť dvoch pôžičiek, • organizovať osobné financovanie, • identifikovať riziká.

KOMPETENCIE ABSOLVENTA

Absolvent študijného odboru po absolvovaní vzdelávacieho programu disponuje týmito kompetenciami:

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE

Komunikatívne a sociálno-interakčné spôsobilosti

Absolvent vie:

- vyjadrovať a zdôvodňovať svoje názory,
- reprodukovať a interpretovať prečítaný alebo vypočítaný text v materinskom a cudzom jazyku,
- podať výklad a popis konkrétneho objektu, veci alebo činnosti,
- vyjadrovať sa nielen podrobne a bohato, ale aj krátko a výstižne,
- vedieť samostatne rozhodovať o úprave informačného materiálu vzhľadom na druh oznámenia a širší okruh užívateľov,
- štylizovať listy (formálne, neformálne), informačné útvary (inzerát, oznam), vyplňovať formuláre (životopis, žiadosť),
- navrhovať návody k činnostiam, písať odborné materiály a dokumenty v materinskom a cudzom jazyku,
- osvojovať si grafickú a formálnu úpravu písomných prejavov,
- spracovávať písomné textové informácie (osnova, výpisky, denník) a materiály podľa účelu oznámenia a s ohľadom na potreby užívateľa,
- orientovať sa, získať, rozumieť a aplikovať rôzne informácie, posúdiť ich význam v osobnom živote a v povolání,

- vyhľadávať a využívať jazykové a iné výrazové prostriedky pri riešení zadaných úloh a tém v cudzom jazyku,
- vedieť prijímať a tvoriť text, chápať vzťahy medzi rečovou situáciou, témou a jazykovým prejavom v materinskom a cudzom jazyku,
- rozlišovať rôzne druhy a techniky čítania, ovládať orientáciu sa v texte a jeho rozbor z hľadiska kompozície a štýlu v materinskom a cudzom jazyku,
- ovládať operácie pri práci s počítačom,
- pochopiť a vyhodnocovať svoju účasť na procese vzdelávania a jeho výsledku, ktorý zabezpečuje právo voľného pohybu občana žiť, študovať a pracovať v podmienkach otvoreného trhu práce,
- pochopiť a osvojiť si metódy informačnej a komunikačnej technológie včítane možnosti učenia sa formou on-line,
- oboznámiť sa s motivačnými vzdelávacími programami, ktoré sú zamerané na riešenie problémov a poskytovanie prístupných príležitostí pre celoživotné vzdelávanie, ktoré vytvára možnosť virtuálnej komunikácie medzi lokálnymi komunitami.

Intrapersonálne a interpersonálne spôsobilosti

Absolvent vie:

- významne sa podieľať na stanovení zodpovedajúcich krátkodobých cieľov, ktoré smerujú k zlepšeniu vlastnej výkonnosti, vedieť samostatne predkladať jednoduché návrhy a projekty, formulovať, pozorovať, triediť a merať hypotézy,
- overovať a interpretovať získané údaje,
- rozhodovať o princípoch kontrolného mechanizmu,
- rozvíjať vlastnú aktivitu, samostatnosť, sebaopoznanie, sebadôveru a reproduktívne, konštruktívne myslenie,
- samostatne predkladať návrhy na výkon práce, za ktorú je zodpovedný,
- predkladať primerané návrhy na rozdelenie jednotlivých kompetencií pre ostatných členov tímu a posudzovať spoločne s učiteľom a s ostatnými, či sú schopní určené kompetencie zvládnuť,
- ovládať základy modernej pracovnej technológie a niesť zodpovednosť za prácu v životnom prostredí, jeho ochranu, bezpečnosť a stratégiu jeho rozvoja,
- samostatne pracovať a zapájať sa do práce kolektívu, riadiť jednoduchšie práce v menšom kolektíve, niesť zodpovednosť aj za prácu druhých,
- vytvárať, objasňovať a aplikovať hodnotový systém a postoje,
- určovať vážne nedostatky a kvality vo vlastnom učení, pracovných výkonoch a osobnostnom raste,
- stanovovať si ciele a priority podľa svojich osobných schopností, záujmov, pracovnej orientácie a životných podmienok,
- plniť plán úloh smerujúci k daným cieľom a snažiť sa ich vylepšovať formou využívania sebakontroly, sebaregulácie, sebahodnotenia a vlastného rozhodovania,
- overovať získané poznatky, kriticky posudzovať názory, postoje a správanie druhých,

- mať zodpovedný vzťah k svojmu zdraviu, starať sa o svoj fyzický a duševný rozvoj, byť si vedomí dôsledkov nezdravého životného štýlu a závislostí,
- prijímať a plniť zodpovedne dané úlohy,
- predkladať spolupracovníkom vlastné návrhy na zlepšenie práce, bez zaujatosti posudzovať návrhy druhých,
- prispievať k vytváraniu ústretových medziľudských vzťahov, predchádzať osobným konfliktom, nepodliehať predsudkom a stereotypom v prístupe k druhým.

Schopnosť tvorivo riešiť problémy

Absolvent vie:

- objasňovať formou systematického poznávania najzávažnejšie rysy problémov, využívať za týmto účelom rôzne všeobecne platné pravidlá,
- získavať samostatným štúdiom všetky nové informácie vzťahujúce sa priamo k objasneniu neznámych oblastí problému,
- zhodnotiť význam rozmanitých informácií, samostatne zhromažďovať informácie, vytriediť a využiť len tie, ktoré sú pre objasnenie problému najdôležitejšie,
- určovať najzávažnejšie rysy problému, zvažovať rôzne možnosti riešenia, ich klady a zápory v danom kontexte aj v dlhodobjších súvislostiach, stanoviť kritériá pre voľbu konečného optimálneho riešenia,
- vedieť vybrať vhodné postupy pre realizáciu zvoleného riešenia a dodržiavať ho,
- poskytovať ľuďom informácie (oznamovanie, referovanie, rozprávanie, vyučovanie),
- vedieť ovplyvňovať ľudí (prehováranie, presvedčovanie),
- spolupracovať pri riešení problémov s inými ľuďmi.

Podnikateľské spôsobilosti

Absolvent vie:

- vedieť spracovať základné analytické prieskumy a predkladať primerané návrhy na výkon takej práce, ktorú je schopný zodpovedne vykonať,
- orientovať sa v rôznych štatistických údajoch a vedieť ich využívať pre vlastné podnikanie,
- vyhodnocovať možnosti plánovania realizácie projektov,
- samostatne plánovať finančné prostriedky vzhľadom na potreby a ciele podnikania,
- pochopiť najnovšie poznatky z teórie riadenia a organizácie,
- využívať marketingový manažment,
- rozpoznávať a rozvíjať kvality riadiaceho zamestnanca s aspektom na komunikatívne schopnosti, asertivitu, kreativitu a odolnosť voči stresom,
- vedieť vystihnúť princípy odmeňovania a oceňovania aktívnych a tvorivých zamestnancov a motivovať ich,
- zisťovať dynamiku vývoja efektívnosti práce, podnikania a porovnávať ju s celospoločenskými požiadavkami a potrebami,
- využívať zásady konštruktívnej kritiky, vedieť primerane kritizovať, ale aj znášať kritiku od druhých,

- pracovať s materiálmi a informáciami v dvoch cudzích jazykoch,
- ovplyvňovať druhých a koordinovať ich úsilie,
- operatívne sa rozhodovať a prijímať opatrenia,
- myslieť systémovo a komplexne,
- prijímať a uznávať aj iné podnikateľské systémy,
- ovládať podstatu systémovej analýzy,
- rešpektovať právo a zodpovednosť,
- mať zodpovedný postoj k vlastnej profesijnej budúcnosti a ďalšiemu vzdelávaniu, uvedomovať si význam celoživotného učenia a byť pripravený prispôsobovať sa k zmeneným pracovným podmienkam,
- sledovať a hodnotiť vlastný úspech vo svojom učení, prijímať hodnotenie výsledkov svojho učenia zo strany iných ľudí,
- poznať možnosti ďalšieho vzdelávania, hlavne v odbore prípravy a povolání,
- mať prehľad o možnostiach uplatnenia na trhu práce v danom odbore, cieľavedomé a zodpovedne rozhodovať o svojej budúcej profesii a vzdelávacej ceste,
- mať reálnu predstavu o pracovných a iných podmienkach v odbore, o požiadavkách zamestnávateľov na pracovné činnosti a vedieť ich porovnávať so svojimi predstavami a reálnymi predpokladmi,
- robiť aj nepopulárne, ale správne rozhodnutia,
- chápať podstatu a princíp podnikania, mať predstavu o základných ,právnych, ekonomických, administratívnych, osobnostných a etických aspektoch súkromného podnikania,
- dokázať vyhľadávať a posudzovať podnikateľské príležitosti v súlade s realitou trhového prostredia, svojimi predpokladmi a ďalšími možnosťami.
- porozumieť základným pojmom v oblasti sveta peňazí, vedieť ich používať,
- nájsť, kriticky vyhodnotiť a použiť finančné informácie,
- poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií,
- naučiť sa rozoznávať riziká v riadení vlastných financií,
- stanoviť si finančné ciele a napláňovať si ich dosiahnutie,
- rozvíjať potenciál získania vlastného príjmu a schopnosť šoriť,
- vyhľadávať a efektívne používať finančné služby,
- plniť svoje finančné záväzky,
- porozumieť a orientovať sa v zabezpečovaní základných potrieb,
- vysvetliť význam financií v živote jedinca, rodiny a spoločnosti,
- byť schopný hodnotiť možnosti a úspešnosť vlastnej sebarealizácie,
- poznať príklady úspešných jednotlivcov a inšpirovať sa nimi na profesijnej ceste,
- vedie vysvetliť význam vzdelávania pre uplatnenie sa na trhu práce,
- poznať podmienky vylučujúce neúspešnosť jednotlivca a rodiny,
- vysvetliť základné príčiny a prejavy chudoby a podstatu bohatstva,
- orientovať sa v oblasti finančných inštitúcií (banky, poisťovne a pod.),

- orientovať sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa a byť schopný uplatňovať ich,
- vysvetliť vzťah morálky a peňazí a význam zodpovedného správania sa.

V súlade s Národným štandardom finančnej gramotnosti žiak dokáže:

- vysvetliť vzťah medzi zachovaním životných hodnôt a uspokojovaním životných potrieb,
- objasniť funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie potrieb človeka, rodiny,
- vyjadriť hodnotu vecí ako výsledku práce,
- pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom,
- popísať fungovanie jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti,
- aplikovať zásady hospodárnosti v životných situáciách,
- robiť osobné finančné rozhodnutia na základe zváženia alternatív a niesť za ne zodpovednosť,
- nájsť a vyhodnotiť informácie z rozmanitých zdrojov,
- vyhľadať a uplatniť nástroje na ochranu spotrebiteľov,
- zosúladiť životné potreby jednotlivca a rodiny s možnosťami ich zabezpečenia,
- vysvetliť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb,
- identifikovať zdroje osobných príjmov,
- opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy a možnosti zabezpečenia jedinca a rodiny,
- diskutovať s úspešnými osobnosťami vo finančnej oblasti a možnosti inšpirovať sa nimi,
- vypracovať osobný finančný plán a systém finančných záznamov,
- popísať spôsob používania rôznych metód platenia,
- uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri rozhodovaní o nákupe,
- vysvetliť význam a možnosti príspevkov na darcovstvo a filantropiu,
- získať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov,
- identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov,
- opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením, alebo ako ich zvládnuť,
- diskutovať o možnostiach a význame sporenia,
- vysvetliť možnosti investovania a význam investovania a budovania majetku,
- vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi,
- vysvetliť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík,
- vysvetliť systém zabezpečenia jedinca a rodiny pre prípad nepriaznivej situácie a staroby,
- popísať možnosti poistenia a vysvetliť rozdiel medzi nimi,
- vysvetliť podstatu a význam poistenia.

Spôsobilosť využívať informačné technológie

Absolvent vie:

- zoznámiť sa s rôznymi druhmi počítačových programov a spôsobom ich obsluhy,
- ovládať obsluhu periférnych zariadení potrebných pre činnosť používaného programu,
- pracovať s aplikačným programom potrebným pre výkon povolania,

- vyhľadávať vhodné informačné zdroje a potrebné informácie,
- vybrať kvantitatívne matematické metódy (bežné, odborné a špecifické), ktoré sú vhodné pri riešení danej úlohy alebo situácie,
- graficky znázorňovať reálne situácie a úlohy, kde takéto znázorňovanie pomáha pri kvantitatívnom riešení úlohy,
- komunikovať elektronickou poštou, využívať prostriedky online a offline komunikácie,
- evidovať, triediť a uchovávať informácie tak, aby ich mohol využívať pri práci,
- chrániť informácie pred znehodnotením alebo zmanipulovaním,
- posudzovať vierohodnosť rôznych informačných zdrojov, kriticky pristupovať k získaným informáciám a byť mediálne gramotný.

Spôsobilosť byť demokratickým občanom

Absolvent vie:

- porozumieť systémovej (globálnej) podstate sveta,
- uvedomiť si a rešpektovať, že telesná, citová, rozumová i vôľová zložka osobnosti sú rovnocenné a vzájomne sa dopĺňajú,
- konať zodpovedne, samostatne a iniciatívne, nielen vo svojom vlastnom záujme, ale aj vo verejnom záujme,
- poznať a rešpektovať, že neexistuje iba jeden pohľad na svet,
- orientovať sa na budúcnosť vo svojom vzťahu k Zemi,
- uvedomiť si, že rozhodnutia, ktoré sa prijímu a činy, ktoré vykonajú jednotlivci alebo členovia skupiny, budú mať vplyv na globálnu prítomnosť a budúcnosť,
- poznať, uznávať a podporovať alternatívne vízie vo vzťahu k udržateľnému rozvoju, ľudskému zdraviu a zdraviu našej planéty,
- uvedomiť si a čiastočne pochopiť globálne podmienky, rozvoj a trendy súčasného sveta,
- pochopiť globálnu povahu sveta a úlohu jednotlivca v ňom, rozvoj masovokomunikačných prostriedkov, dopravných prostriedkov, masovej turistiky a komunikačných systémov,
- chápať problémy zachovania mieru, bezpečnosti jednotlivcov, národov a štátov, zachovávanie a ochrany životného prostredia, vyčerpania nerastných surovín, liečenia civilizačných nemocí, populačnej explózie v rozvojových krajinách, drogovej závislosti najmä mladistvých, sexuálnej výchovy a pozitívne pristupovať k riešeniu týchto problémov,
- uvedomiť si a orientovať sa v problematike nerovnomerného hospodárskeho rozvoja, etnických, rasových a náboženských konfliktov, terorizmu a navrhovať cesty na ich odstránenia,
- chápať pojmy spravodlivosť, ľudské práva a zodpovednosť, aplikovať ich v globálnom kontexte,
- tvorivo riskovať, primerane kritizovať, jasne sa stavať k riešeniu problémov, rýchle sa rozhodovať, byť dôsledný, inšpirovať druhých pri vyhľadávaní podnetov, iniciatív a vytváraní možností,
- dodržiavať zákony, rešpektovať práva a osobnosť druhých ľudí, ich kultúrne špecifiká, vystupovať proti neznášanlivosti, xenofóbií a diskriminácií,

- konať v súlade s morálnymi princípmi a zásadami spoločenského správania, prispievať k uplatňovaniu hodnôt demokracie,
- uvedomovať si vlastnú kultúrnu, národnú a osobnostnú identitu, pristupovať s toleranciou k identite druhých,
- zaujímať sa aktívne o politické a spoločenské dianie u nás a vo svete,
- uznávať tradície a hodnoty svojho národa, chápať jeho minulosť i súčasnosť v európskom a svetovom kontexte
- podporovať hodnoty miestnej, národnej, európskej a svetovej kultúry a mať i nim vytvorený pozitívny vzťah.

VŠEOBECNÉ KOMPETENCIE

Absolvent vie:

- zvoliť komunikatívnu stratégiu adekvátnu komunikačnému zámeru, podmienkam a normám komunikácie,
- vyjadrovať vhodným spôsobom svoj úmysel, prezentovať sám seba, podávať a získavať ústne alebo písomne požadovanú alebo potrebnú informáciu všeobecného alebo odborného charakteru, zapájať sa do diskusie, obhajovať svoj názor, pohotovo reagovať na nepredvídané situácie (otázka, rozhovor, anketa), uplatňovať verbálne a neverbálne prostriedky, spoločenskú a rečovú etiku a zdôvodňovať zvolené riešenie komunikačnej situácie,
- ovládať základné – najčastejšie používané lexikálne a gramatické prostriedky, rozumieť gramatickým menej frekventovaným lexikálnym a gramatickým javom a vedieť ich aj používať, samostatne tvoriť súvislé hovorené a písané prejavy,
- získať informácie z prečítaného a vypočutého textu (určiť hlavnú tému alebo myšlienku textu, rozlíšiť základné a vedľajšie informácie), dokázať text zaradiť do niektorých z funkčných štýlov, orientovať sa v jeho stavbe,
- uvádzať správne bibliografické údaje a citáty, spracovať písomné informácie najmä odborného charakteru,
- pracovať s Pravidlami pravopisu a inými jazykovými príručkami,
- chápať literárne dielo ako špecifickú výpoveď o skutočnosti a o vzťahu človeka k nej,
- vytvárať si predpoklady pre estetické vnímanie skutočnosti,
- vytvoriť si pozitívny vzťah k literárnemu umeniu, založený na interpretácii ukážok z umeleckých diel, na osvojení podstatných literárnych faktov, pojmov a poznatkov,
- pristupovať k literatúre ako k zdroju estetických zážitkov, uplatňovať estetické a ekologické hľadiská pri pretváraní životného prostredia, podieľa sa na ochrane kultúrnych hodnôt,
- v oblasti jazykovej poznať a používať zvukové a grafické (pravopisné) prostriedky daného jazyka, slovnú zásobu včítane vybranej frazeológie v rozsahu daných tematických okruhov, vybrané morfológické a syntaktické javy, základné spôsoby tvorby slov (odvodzovanie a skladanie slov), vybrané javy z oblasti štylistiky,

- v oblasti pragmatickej používať osvojené jazykové prostriedky v súvislých výpovediach a v obsahových celkoch primerane s komunikatívnym zámerom,
- s aspektom na strategickú kompetenciu vedieť vhodne reagovať na partnerove podnety, odhadovať významy neznámych výrazov, používať kompenzačné vyjadrovanie, pracovať so slovníkom (prekladovým, výkladovým) a používať iné jazykové príručky a informačné zdroje,
- v oblasti socio-lingvistickej vedieť komunikovať v rôznych spoločenských úlohách, bežných komunikatívnych situáciách, používať verbálne a neverbálne výrazové prostriedky v súlade so socio-kultúrnym úzusom danej jazykovej oblasti, preukázať všeobecné kompetencie a komunikatívne kompetencie prostredníctvom rečových schopností na základe osvojených jazykových prostriedkov v komunikatívnych situáciách v rámci tematických okruhov, preukázať úroveň receptívnych (vrátane interaktívnych) a produktívnych rečových schopností,
- chápať nutnosť svojho úspešného zapojenia sa do spoločenskej delby práce a oceniť prospešnosť získavania nových spôsobilostí po celý čas života,
- mať základné sociálne návyky potrebné na styk s ľuďmi a prakticky uplatňovať pri styku s ľuďmi spoločensky uznávané normy,
- uvedomovať si svoju národnú príslušnosť a svoje ľudské práva, mať ochotu rešpektovať práva iných ľudí,
- chápať princípy fungovania demokratickej spoločnosti a postupy, ako sa občan môže aktívne zapojiť do politického rozhodovania a ovplyvňovať verejné záležitosti na rôznych úrovniach (štát – región – obec),
- v praxi uplatňovať humanitné zásady vzťahov medzi ľuďmi a ekologické zásady vo vzťahu k životnému prostrediu,
- vytvárať si vlastní filozofické a etické názory ako základ na sústavnejšiu a dokonalejšiu orientáciu pri posudzovaní a hodnotení javov ľudského a občianskeho života,
- rozumieť matematickej terminológii a symbolike (množinovému jazyku a pojmom z matematickej logiky) a správne ju interpretovať a používať z nariadení, zákonov, vyhlášok a matematiky,
- vyhľadávať, hodnotiť, triediť, používať matematické informácie v bežných profesných situáciách a používať pritom výpočtovú techniku a prístupné informačné a komunikačné technológie,
- osvojiť si vyskytujúce sa pojmy, vzťahy a súvislosti medzi nimi, osvojiť si postupy používané pri riešení úloh z praxe,
- cieľavedome pozorovať prírodné javy, vlastnosti látok a ich premeny,
- rozvíjať finančnú a mediálnu gramotnosť,
- rozlišovať fyzikálnu a chemickú realitu, fyzikálny a chemický model,
- vedieť opísať osvojené prírodovedné poznatky a vzťahy medzi nimi, používať správnu terminológiu a symboliku, porozumieť prírodným zákonom,
- aplikovať získané prírodovedné poznatky i mimo oblasti prírodných vied (napr. v odbornom vzdelávaní, praxi, každodennom živote),

- poznať využitie bežných látok v priemysle, poľnohospodárstve a v každodennom živote a ich vplyv na zdravie človeka a životné prostredie,
- chápať umenie ako špecifickú výpoveď umelca, chápať prínos umenia a umeleckého zážitku ako dôležitú súčasť života človeka, vedome vyhľadávať a zúčastňovať sa kultúrnych a umeleckých podujatí, vedieť vyjadriť verbálne svoj kultúrny zážitok, vyjadriť vlastný názor a obhájiť ho,
- vytvoriť si pozitívny vzťah ku kultúrnym hodnotám, prírode a životnému prostrediu a aktívne sa podieľať na ich ochrane,
- prejavovať aktívne postoje k vlastnému všestrannému telesnému rozvoju predovšetkým snahou
- dosiahnutie optimálnej úrovne telesnej zdatnosti a vlastnú pohybovú aktivitu spojiť s vedomím potreby sústavného zvyšovaniu telesnej zdatnosti a upevňovania zdravia,
- uvedomovať si význam telesného a pohybové zdokonaľovania, vnímať krásu pohybu, prostredia a ľudských vzťahov,
- ovládať a dodržiavať zásady pomoci, zabrániť úrazu a poskytnúť prvú pomoc pri úraze, uplatňovať pri športe a pobyte v prírode poznatky z ochrany a tvorby životného prostredia.